

Örümceğin Kitabı 1998

Nazli Eray

Öykü

Anlatıcının Ankara'daki evinde ışıkların gitmesiyle başlayan düşle gerçek arasındaki hayatı; Ömür Uzatma Kiraathanesi'nde anlam bulur. Çocukluk arkadaşı Fevzi anlatıcının araba kazası geçirdiği için hafızasını kaybettiğini söylemesi ve bildiklerini anlatması düşüncelerin seyrini değiştirir. Mithat Bey'i eşinden boşayarak evlenen anlatıcın böyle bir hayata da ait hissetmediği ve kaçmak istediği görülür. Geçmişten anılar anlatarak ömrünü uzatmayı hedefleyen anlatıcı, New York'ta, Lindy'nin Kahvesinde, İstanbul, Berlin, İzmir, Susuz Dede Türbesi gibi çeşitli mekânlarda bulunduktan sonra gençliği görebildiği Örümceğin Krallığı'nı keşfeder. Resim ve resamlara büyük ilgisi bulunan anlatıcı kendi yaptığı çıplak kadın portresiyle dolaşır. Burada diğer yaşlı adamların oluğu kadar anlatıcının New York anıları, çocukluk anıları, katıldığı CHP Kurultayı, gençlik yılları birer birer konuşulur. Tüm gerçekliği ile anlatılan anılar anlatıcının ömrüne kırk dakika kazandırır. Ömür Uzatma Kiraathanesi'nde masada oturan Osman, Fevzi, İzzettin, Nejat, Müfit, Şakir ve Hüsamettin gibi yaş ortalaması 75 olan yaşlı adamların anlattığı olaylar, anlatıcıya yönlendirdikleri sorular ve kahve falından çıkan insanlar, gizemli bir dünya yaratır. Pek çok insan tanıyan anlatıcı özellikle Hürrem ve Malike Hanım ile kahve içerken fincanda gördükleri erkekleri karşılarında da görünce şaşırırlar. Bu iki kadına kırk yıl evvel âşık olan Muharrem ve Memduh Bey karşılarında yaşanmış halleri bulunan kadınları tanımazlar. Fatma Bacı, bakla falı açarak anlatıcıya büyü yapıldığını açıklar. Anılarda geçen Lindy'nin Kahvesinde asılı duran Marilyn Monroe fotoğrafı Osman'ı cezbeder ve Osman'la farklı bir aşk yaşamaya başlarlar. Nejat ise anlatıcının yaptığı çıplak kadın resmine kafayı takar. Zira Nejat, şehveti andıran Sehavet adını verdiği resimle herkesin gözleri önünde cinsel birliktelik yaşar. Sehavet herkesin ilgisini çeken arzu uyandıran bir kadındır. Durumdan rahatsız olan Hüsamettin, her ikisine silah çeker ve Sehavet ölür. Kiraathanede yaşanan bu düşsel olayların arkası Müfit'in hiç tanımadığı bir kadının ruhundaki gezintisiyle devam eder. İnsanların gençliğini gösteren bir aynayı Örümceğin Krallığı'nda keşfederler.

Tema

Arayış Örümceğin Krallığı romanında geçmiş-gelecek, bilinç-bilinçaltı, mantıklı ve duygusal olgular içinde arayış teması çevresinde verilir. Anlatıcının sahip olduğu anıları ve düşünceleri gerçek ve gerçek ötesi kalıplarla bir arada sunan romanda yaşadıklarını ironik bir şekilde dile getiren diğerlerinin ve anlatıcının geçmişi, benliği ve özgürlüğü arayışı dile getirilir.

Fantastik öğelere yer verilen romanda anlatıcının zamansız ve mekânsız bir özgürlük duygusu yaşamak ve yaşatmak istediğini görülür. Yaşamın da tıpkı örümcekler kadar eşsiz bir şekilde ağlarını ördüğü dünyada, rüya ve gerçek bir arada sunulur. Örümcek muhteşem bir şekilde ağını örer fakat sonu tıpkı gerçek hayatta insanların onları temizlediği gibi yok olması üzerine kuruludur.

Kişiler

Anlatıcı Ankara'daki apartmanında bir anda ışıkların kesilip gelmesinin ardından kendini birkaç yaşlı adamın mum ışığında oturduğu Ömür Uzatma Kiraathanesi'nde bulan anlatıcı, gördükleri karşısında şaşkına döner. Bir araba kazası sonucu hafızasını kaybettiğine inandırılan anlatıcı geçmişi hatırladığını iddia eder. Hatırladıklarını konuşarak ömür uzatma konusuna katılmak isteyen anlatıcı, New York anıları ile başlar. Bir müddet sonra Hacı Murat ile hayat yolculuğu üzerine konuşurken sekreter olarak çalışırken ayarttığı Mithat Bey yüzünden kendisinden nefret eden kadına denk gelir. Fakat kendisini gizlemeyi tercih eder. CHP kurultayında yer alan bir üye olarak siyasi görüşünü açıkça belli eden anlatıcı, yaşadıklarına anlam veremeyecek ölçüde tedirgin ve tuhaf davranır. Müfit ile birlikte insan ruhunun içinde bir gezintiye çıkarlar. Anlatıcı kadın ve erkek dünyasını keşfederken geçmişte bıraktığı erkeklerle bir parkta denk gelir. Gececi Müfit ile olan yolculuklarında Sehavet ile diğer erkeklerin ilişkisine aldırılmaz görünmeye çalışan anlatıcı, başka yerler, şehirler hatırlamaya çalışarak konudan uzaklaşır. Ömür Uzatma Kiraathanesi'nde Sehavet'in öldürülmesinin ardından oradan ayrılıp evine gitmeye karar veren anlatıcı duygusal ve yaşamayı seven biri olduğunu vurgular. En son Osman'dan Marilyn Monroe'nin de öldüğünü öğrenir. Bir anda çocukluk yıllarını anımsarken kendini bulan anlatıcı hayatını göz önüne getirir ve Örümceğin Krallığı'ndaki aynaya bakmaya karar verir. Böylece yeniden gençliğini görmeyi arzularken gerçek hayatla ilgili olarak da kendi fikrini alaya almayı ihmal etmez.

Gececi Müfit İzmir'de bir hastanede Sehavet'i saklayan Müfit, Nejat'a onu götürdüklerine dair yalan söyler. Yaralı bir halde koğuştta yatan Sehavet'in kendine kalmasını ister. Anlatıcı onu görmek isteyince birlikte İzmir sokaklarında yürümeye başlarlar. Fakat bir anda İzmir'i avucunun içi gibi bilen Müfit sokaklar yabancı gelmeye başlar ve anlatıcıyı uyarır. İkisi de bir labirentte dönüp durduğunu anlayınca bir insan ruhunun içinde olduklarını anlarlar. Kendilerine yol gösteren kadın, içinde dolaştıkları ruhun çaresiz, bunalımda olduğunu ve içinde buldukları ruhun aşk acısı çektiğini söylemesi üzerine beklemeye karar verirler. Bazen mutlu bazen mutsuz olan insan ruhunun her duygusuna tanık olan Müfit ve anlatıcı bir süre sonra Erkekler Parkı ile karşılaşır. Müfit anlatıcının elini tutarak İzmir'i gezdirir, onun kendisine ihtiyacı olduğunu farkına varmaz. Akli Sehavet'te olan Müfit de hastane odasında anlatıcının gözleri önünde çıplak tablo ile birlikte olur.

Fevzi Anlatıcının hayatında önceden beri var olduğu anlaşılan Fevzi, arkadaşça tavırları ile öne çıkar. Marmaris'te bir trafik kazası geçirip hafızasını kaybettiği konusunda anlatıcıya geçmiş hatırlatmaya çalışır. Fevzi, anlatıcıya Mithat Bey ile ilk karısını boşatarak ikinci eş olarak evlendiğine ikna etmeye çalışırken samimi davranır ve anlatıcıyı gençliğinde güzel bulduğunu itiraf eder. Duygusal ve heyecanlı olan Fevzi, alıngan tavırları ile öne çıkar.

Nejat- Hüsamettin Ömür Uzatma Kiraathanesine yolu düşen Nejat, Hüsamettin'in sevdiği Sehavet'i elinden aldığı için yaşamı ipoteklidir. Nejat'ın kimliği, malı, mülkü, parası, yeri, yurdu olmadığı için zor durumdadır ve kendini yeryüzünde bir ölü gibi düşünecek kadar karamsardır. Nejat yaşadıklarını unutarak ipoteğin kalkacağını bildiği için biraz daha acımasızdır. Anlatıcının çıplak kadın tablosunda Sehavet'i görür görmez yapışan Nejat, Hüsamettin tarafından basılınca kadının tek kurşunla öldürülmesine müsaade eder. Hüsamettin'i polis bir müddet götürür. Nejat yaşananları serinkanlılıkla izler. Anılarında İzmir'den tanışık olan Nejat ile Hüseyin akşamları birlikte dul İffet'in evine giderek müzik dinlerler. Anlattıkları anı ömürlerine bir saat on dakika kadar uzun bir süre kazandırır.

Osman-Şakir-Hacı Murat- İzzettin Ömür Uzatma Kiraathanesi'nde bir masada 15 yıldır oturan 4 yaşlı adam gelen herkesi dinleyip gelenlerin anlattığı anıya göre ömürlerini hesaplarlar. Kendi ömürlerini beş yıldan fazla uzatabilen yaşlı adamlar 70'li yaşlarda fakat genç hisseden adamlardır. Her isteyenin gelebildiği kiraathane Milas'tadır. 4 arkadaş da anlatmayı ve dinlemeyi seven kişilerdir. İçlerinde daha baskın olan Osman 25 yıl evli kaldığı karısından dahi hissetmediği çekim gücünü Marilyn Monroe'nin resmini gördüğünde hisseder. Onunla bir otel odasında aralarında ilişki geçer. Hollywood yıldızını yakından tanıma fırsatı bulan Osman, kadının her şeyi olmasına rağmen yaşadığı sefil hayata üzüldü ve bunları anlatıcı ile Lindy'nin kahvesinde paylaşır.

Fatma Bacı Susuz Dede Türbesinin önünde fal bakmayı bekleyen kadın ısrarcı ve inatçıdır. Büyü bozan, bakla falı bakan Fatma Bacı, anlatıcıya kendisinden nefret eden bir kadının büyü yaptırdığını söyleyerek büyü bozma parası talep eder. Anlatıcı bozdurmak istemediği için ona kararını değiştirirse diye cep numarasını verir.

KARAKTER ANALIZI

Anlatıcı (Duygusal)

Karakter Ankara'daki apartmanında bir anda ışıkların kesilip gelmesinin ardından kendini birkaç yaşlı adamın mum ışığında oturduğu Ömür Uzatma Kiraathanesi'nde bulan anlatıcı, gördükleri karşısında şaşkına döner. Bir araba kazası sonucu hafızasını kaybettiğine inandırılan anlatıcı geçmiş hatırladığını iddia eder. Hatırladıklarını konuşarak ömür uzatma konusuna katılmak isteyen anlatıcı, New York anıları ile başlar. Bir müddet sonra Hacı Murat ile hayat yolculuğu üzerine konuşurken sekreter olarak çalışırken ayarttığı Mithat Bey yüzünden kendisinden nefret eden kadına denk gelir. Fakat kendisini gizlemeyi tercih eder. CHP kurultayında yer alan bir üye olarak siyasi görüşünü açıkça belli eden anlatıcı, yaşadıklarına anlam veremeyecek ölçüde tedirgin ve tuhaf davranır. Müfit ile birlikte insan ruhunun içinde bir gezintiye çıkarlar. Anlatıcı kadın ve erkek dünyasını keşfederken geçmişte bıraktığı erkeklere bir parkta denk gelir. Gececi Müfit ile olan yolculuklarında Sehavet ile diğer erkeklerin ilişkisine aldırılmaz görünmeye çalışan anlatıcı, başka yerler, şehirler hatırlamaya çalışarak konudan uzaklaşır. Ömür Uzatma Kiraathanesi'nde Sehavet'in öldürülmesinin ardından oradan ayrılıp evine gitmeye karar veren anlatıcı duygusal ve yaşamayı seven biri olduğunu vurgular. En son Osman'dan Marilyn Monroe'nin de öldüğünü öğrenir. Bir anda çocukluk yıllarını anımsarken kendini bulan anlatıcı hayatını göz önüne getirir ve Ömürceğin Krallığı'ndaki aynaya bakmaya karar verir. Böylece yeniden gençliğini görmeyi arzularken gerçek hayatla ilgili olarak da kendi fikrini alaya almayı ihmal etmez.

Aktiviteler Bir apartman dairesinde yaşadığı görülen anlatıcı boş zamanlarını resim yaparak değerlendirir. İnsanlarla muhabbetlerinde meraklı ve ilgilidir. Çay ve sigara içer. Özellikle Lindy'nin Kahvesine bir kahve ve cheesecake siparişi verir. İnsanlarla olan sohbetleri yakın olmak amacıyla bir masa çevresine sığdıran anlatıcı genellikle kiraathane, kafe veya bu tarz karşılıklı iletişim mekânlarını tercih eder. Baştan çıkarıcı Hollywood yıldızlarının resimlerini takip eder.

ÖRNEK ANILAR

Kararsız Yaşadıklarının ve yaşamına aldığı kişilerin gerçek olup olmadığı bağlantısını tam anlamayan anlatıcı rüya ve gerçeği algılama konusunda kararsız bir yapı sergiler: "Ama gerçek değil. Çok tuhaf, bir yerde bütün bunların hiçbiri gerçek değil," dedim. "İşin içinden çıkamıyorum. Bunaldım. Uydurmuş olabilir miyim tüm bunları? Bakın kuşkuya düştüm şimdi."

Depresif Hayatında olan şeyleri olmamış, olmamış olanları da yaşamış gibi düşünen anlatıcı derin bir depresyon içerisindedir. Yaşadığı hayatın elinden alındığını ve başka bir hayatın kendisine dayatıldığını inanır: "Evet, memnunum hayatımdan. Ama şu anda onunla bağlantı kuramıyorum. Sanki ustaca koparıldım ondan. Şimdi yeni bir kimlikle dolaşıyorum dünyada. Düşünmeye başladım: acaba benim hayatımı, düşlerimi, özgürlüğümü, anılarımı ve şu anda ulaşılamadığım, bu içinde bulunduğum boyutta varlıklarına rastlayamadığım sevdiğilerimi kim almak istiyor elimden?"

Tedirgin Geçmişini sorgularken çıktığı yolculukta kendine kabul ettirdiği duygular ve hislerle tedirgin olan anlatıcı, özgürlük duygusunu yitirmiş bir kafes içerisinde rastlantısal olarak olaylara uyuyor ve kararlarını düşünüyor gibi tedirgindir: "Tablo kolumun altında merdivenleri çıkıp kapıma vardım. Anahtarı deliğe sokarken bir an içim titredi. Tüm yaşadıklarım, her şey, oracıkta, sokak lambasının altında kurduğum bir düş müydü? Bilemiyordum bunu. O antikalarla dolu göz kamaştırıcı ev, büyükelçi olan bizim Fevzi, balkonda fal baktırıp akşam sefası yapan iki yaşlı kadın, telveden fırlayıp çıkıveren delikanlılar, kocam solgun yüzlü Mithat Bey, kukla kadınla dans eden adam ve asıl önemli olan Ömür Uzatma Kiraathanesi..."

Duygusal Ani duygu değişimleri yaşayan anlatıcı geçmişin izlerinden, kendinden ve geleceğinden yana duygusal bir ruh durumu içerisindedir. Tanıdığı insanların sesi bile onu bir anda mutlu edebilirken yalnızlık duygusunun gerçekliği ile bir savaş içindedir: "Birden bir acı duydum, içim ezildi; onlara alışmış olduğumu anladım. Oysa kendi gerçek yaşamımın peşinde değil miydim? Baştan beri onu bulmaya çalışmıyor muydum? Ben değil miydim o güzel, görkemli evden kurtulmak isteyen?"

Karmaşık Gözlerini açtığında kendini çok lüks bir evin ve yaşamın içinde bulan anlatıcı hizmetçisinin ve kocası olacak olan Mithat Bey'in varlığı hakkında şüpheye düşer. Adını aşk koyduğu biblonun kendisi ile konuşması ve adını aşk koyduğu biblodaki erkeğin tanıdığı erkeklerden biri olmayışı konusunda da karmaşıklığa düşer: "Gene bu eve gelmiştim. Benim olmayan bu yaşamın içine giriştim. Benim için sarı güller alınıyordu. Benim olmayan bu yaşam yakamı bırakmıyordu."

Kaygılı/Çekingen Her ne kadar samimi gibi görünse de içten içe kendi hesapları olan anlatıcı konuştuğu kişilere karşı mesafesini korur. Özellikle kendisinden nefret eden ve tanıyan kadına karşı adeta kendisi değilmiş gibi konuşarak geçiştirmesi, her insanın birbirine benzediğini söylemesi anlatıcının kaygı durumu netleştirir. Ömür Uzatma Kiraathanesi'ne kendisini bulmaya geldiğini öğrendikten sonra olayı geçiştirir, kadının onu düş dünyasında dahi bulmasından dolayı dehşete düşer: "Bilmem. Bazen bütün kadınlar birbirine benzer. Bir ufak hareket, bir davranış, bir bakış... Anlıyorsunuz beni, değil mi? Ben de sizi birine benzettim. Ama o siz değilsiniz. Belki de onun anlattığı şeyleri anlatıyor, onun yaşadığı olayları yaşıyorsunuz. Siz beni birine benzettiniz, ben o değilim. Ama belki sizde o kişinin uyandıran bir bakışım, bir tavrım, ne bileyim bir hareketim var."

Deneyimci Sessiz ve sakin hayatından çıkıp daha hareketli ve daha insanlarla dolu karmaşık bir hayatla karşı karşıya kalmayı tercih eden anlatıcı deneyimci bir karakterdir. Yaşamın farklı yönlerini, gençliği, güzelliği, şehveti, evliliği, düşmanlığı ve yaşlılığı kendisi deneyimlemek ister, sonucunda da bundan mutluluk duyar: "Yaşamdaki her şey benim içindi. İyi olanların beyaz etinden, bir çupra balığının gibi kılıcı ayıklayıp atmak gerekiyordu. Bu yolculukta yaşadığım değişik olayları düşünerek sabaha kadar yürüdüm. Yaşamak ne güzeldi!"

Gececi Müfit (Kapalı)

Karakter İzmir'de bir hastanede Sehavet'i saklayan Müfit, Nejat'a onu götürdüklerine dair yalan söyler. Yaralı bir halde koğuştaki yatan Sehavet'in kendine kalmasını ister. Anlatıcı onu görmek isteyince birlikte İzmir sokaklarında yürümeye başlarlar. Fakat bir anda İzmir'i avucunun içi gibi bilen

Müfit' sokaklar yabancı gelmeye başlar ve anlatıcıyı uyarır. İkisi de bir labirentte dönüp durduğunu anlayınca bir insan ruhunun içinde olduklarını anlarlar. Kendilerine yol gösteren kadın, içinde dolaştıkları ruhun çaresiz, bunalımda olduğunu ve içinde buldukları ruhun aşk acısı çektiğini söylemesi üzerine beklemeye karar verirler. Bazen mutlu bazen mutsuz olan insan ruhunun her duygusuna tanık olan Müfit ve anlatıcı bir süre sonra Erkekler Parkı ile karşılaşır. Müfit anlatıcının elini tutarak İzmir'i gezdirir, onun kendisine ihtiyacı olduğunu farkına varmaz. Akli Sehavet'te olan Müfit de hastane odasında anlatıcının gözleri önünde çıplak tablo ile birlikte olur.

Aktiviteler Devlet hastanesinde gece çalışan Müfit, Sehavet'i görür görmez kendisine yapmak istediği için saklar. Anlatıcı ile İzmir sokaklarında uzun uzun yürür ve sohbet eder. Örümceğin Krallığındaki aynada gençliğini görmeye gider.

ÖRNEK ANILAR

Bencil Sehavet'in yerini bildiği halde kimseye söylemek istemeyen Müfit, sevdiği kadının kendisinden alınmasını istemez: "Keşke hiçbir şey anlatmasaydım. Neden geldim de her şeyi anlattım, bilmiyorum ki! Onu elimden alacaklar. Pişman oldum," dedi. "Doğruyu söylemedin." "Söylemedim. Koğuştta yatıyor. Durumu biraz daha iyi. Onu elimden alacaklar."

Şaşkın Anlatıcı ile kendilerini İzmir'de yürüyor sanar iken bir anda bir insan ruhunun içinde dolandıklarını fark eden Müfit, şaşkındır: "Bir ip merdivenden yürüyüp bir insan ruhunun içine girdik demek," diye söylendi. "Böyle güvenilir olmayan bir yoldan nasıl oldu da girdik bir insan ruhunun içine, anlayamıyorum."

Endişeli Sehavet'i yerinde göremeyince hayli üzülür ve bir anda kendini umutsuzluğa atar: "Gitmiş. Burada yatıyordu. Gitmiş Sehavet. Onu benden aldılar!" diye inledi.

Şehvetli Sehavet'i yataкта görünce kendinden geçen Müfit, o an insanları ve dünyayı unutarak kendini aşkın kollarına bırakır: "Büyülenmiş gibiydi. Sehavet'in bacaklarını okşuyordu. Elleri değdikçe, Sehavet'in pembe gövdesinde ürpertiler oluşuyordu."

Fevzi (Kapalı)

Karakter Anlatıcının hayatında önceden beri var olduğu anlaşılan Fevzi, arkadaşça tavırları ile öne çıkar. Marmaris'te bir trafik kazası geçirip hafızasını kaybettiği konusunda anlatıcıya geçmiş hatırlatmaya çalışır. Fevzi, anlatıcıya Mithat Bey ile ilk karısını boşatarak ikinci eş olarak evlendiğine ikna etmeye çalışırken samimi davranır ve anlatıcıyı gençliğinde güzel bulunduğunu itiraf eder. Duygusal ve heyecanlı olan Fevzi, alıngan tavırları ile öne çıkar.

Aktiviteler Anlatıcıya çocukluğundan itibaren iyi tanıyan Fevzi, sürekli konuşarak kadına geçmişini hatırlatmaya çalışır.

ÖRNEK ANILAR

İlgili Anlatıcı yaşadığı hayata inanmadığı için Fevzi, anlatıcının anlattıklarına inanmak yerine kendi ilgilendiği hali ile kadının hayatını anlatır: "İnanıyorum, inanmak istiyorum ama bu imkansız. Hayatını biliyorum. Mithat'la evliliğini, yeni döşediğin o evi... Takılara tutkunu... Sosyetenin gözbebeği olduğunu..."

Duygusal Hukuk fakültesinde öğrenci iken sevdiği kıızı unutamayıp yaşadığı derin duyguları anlatan Fevzi, hem anlatıcıya laf işittirir gibi olur hem de aşk ile ilgili bir ders vermek niyetindedir: "Ama işte, gençlik ve aşk... O da oyununu doğru oynuyor, yanlış adamı sevip acı çekiyordu. Sonradan öğrendim, yaşam buydu. Ama o zamanlar bilmiyordum bunu işte! Yanında dolaşılıyor, sigarasını yakıyor, bunaldığında onu gezmeye götürüyordum."

Heyecanlı Örümceğin Krallığında var olan gençlik görüntüsü keşfedilince herkes kadar Fevzi de heyecana kapılır ve geçmiş büyük bir özlem içinde anar: "Gençlik" dedi Fevzi. "Ne müthiş bir şey. Bir sarhoşluk, bir karmaşa, bir fırtına... Dünyanın en güzel şeyi."